

ἀς εὐκόλως εὕρισκεν ἕνεκα τῆς ὑπολήψεως, ἣν εἶχον οἱ φιλομαθεῖς καὶ φιλόμουσοι εἰς τὰς γνώσεις τοῦ Φιλιππίδου ὡς συγγραφῆς ἢ καὶ ὡς μεταφραστοῦ. Εἰς τῶν φίλων τοῦ Φιλιππίδου ἔγραψε τὸ ἐπόμενον ἠρωελεγεῖον εἰς αὐτὸν ὡς μεταφραστὴν τῆς Ἀστρονομίας

Τῆς Γαλλίης Ἱππαρχὸν ἀρίγνωτον Παναχαιοῖς
Θῆκε, Φιλιππίδην, φιλογένεια σέθεν,
Τῷ σοι καὶ χάριν οἶδα παρ' Ἑλλάδος ἀπάσης
Σκαρλάτος ὁ Γκιιάδης, σὸς κραδίηθε φίλος.

Ὁ Φιλιππίδης ἀπεβίωσεν ἐν Βασσαράβιᾳ τῷ 1833, ὡς σημειοῦται ἐν τῇ χρονολογίᾳ τοῦ Κυριακοῦ Μελιρρύτου. Ἐνταῦθα δὲ φαίνεται διέτριβε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου του. Διότι μανθάνομεν παρὰ τοῦ ἰδίου, ἐκ τοῦ Γεωγραφικοῦ τῆς Ρουμανίας, ὅτι ἐπὶ 13 ἔτη διήρχετο τὸ θέρος ἐν Ὀκνᾷ. Κατῴκει δὲ φαίνεται ἐν Κισνοβίῳ, διότι αὐτὸς οὗτος αὐθις ἀναφέρει ἐν τοῖς περὶ τούτου γεωγραφουμένοις ὅτι συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ καθωραϊσθῇ ἡ πόλις αὕτη καὶ καθαρισθῇ, πρὸς δὲ ὅτι τῇ ἐπιμελείᾳ αὐτοῦ ἐφυτέθησαν πέντε πλάτανοι πρὸς νότον τῆς Μητροπόλεως, καὶ πρὸ τῆς στοᾶς αὐτῆς. Ἄγνωστος ὅμως ἡμῖν εἶνε ἡ πόλις ἢ ἡ κώμη, ἐνθα ἀναπαύονται τὰ ὄσῳ τοῦ διδασκάλου τούτου, καὶ ἂν ἠγέρθη αὐτῷ, καὶ ἐγερθὲν ἂν σώζῃται, ἐπιτάφιον μνημεῖον, καὶ ἂν ἐχαράχθη ἐπιτύμβιον ὑπὸ εὐγνώμονος φίλου, ἢ μαθητοῦ, ἢ κοινότητος. Δι' ἐλπίδος ἔχομεν ὅτι τὰ παρ' ἡμῶν γραφέντα ἴσως δώσωσιν ἀφορμὴν εἰς ἔρευναν περὶ τούτου. Τὸ ἐφ' ἡμῖν οὐδὲν ἕτερον ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ ἐπράξαμεν ἢ φυλλολογοῦντες τὰς σελίδας τῆς Γεωγραφίας τοῦ Φιλιππίδου, ἐφ' ὧν ὑποτυποῦται ἢ εἰκὼν αὐτοῦ καὶ πᾶσα ἡ ζωντανὴ προσωπικότης, ν' ἀναπαραστήσωμεν αὐτὴν ἐν ἀτελεῖ περιγράμματι, καὶ φέρωμεν ἐπὶ στιγμὴν εἰς τὴν μνήμην τῶν μεταγενεστέρων.

Ἔγγραφον ἐν Αἰγίρῃ, μηνὶ Ἰουνίῳ 1884.

ΑΝΤ. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ

ΕΠΑΚΟΛΟΥΘΑ ΣΤΙΓΜΙΑΙΑΣ ΟΡΓΗΣ

Διήγημα

Συνέχεια ἴδε προηγουμ. φύλλον.

Γ'

Οὐδέποτε συνέρρευεν εἰς κακουργιοδικεῖον πολυπληθέστερον καὶ ἐκλεκτότερον ἀκροατήριον. Ὁ πρόεδρος εἶχε σχεδὸν δυσαρεστητῆ μετὰ πολλῶν ὠραίων κυριῶν, πρὸς ἀς ἠρνήθη εἰσιτήρια. Ἐν τούτοις εἶχε δώσει πλειότερα τῶν ὑπαρχουσῶν διαθεσίμων θέσεων, ἢ δ' ἑναρξίς τῆς συνεδρίασεως ἀνεβλήθη κατὰ τρία τέταρτα ὡς ἐκ τῆς δυσκολίας τοῦ νὰ τοποθετηθῶσιν οἱ φέροντες εἰσιτήρια. Εἶχε τριπλασιασθῇ ἡ θέσις τῶν δημοσιο-

γράφων, οἵτινες καὶ πάλιν παρεπονοῦντο. Τὰς ἑδρας τῶν δικηγόρων εἶχον καταλάβει ἐξ ἐφόδου κυρίαί, μετεχειρίσθησαν δὲ τὴν βίαν ὅπως παρακωλύσωσι τὸ ὠραῖον φύλον νὰ καταλάβῃ καὶ ταύτην τὴν θέσιν τὴν προωρισμένην διὰ τοὺς ὑποδικούς.

Ὁλος ὁ κόσμος οὗτος συνεταράσσετο καὶ ὠμίλει θορυβωδῶς ἀντὶ νὰ τηρῇ τὴν σιωπηλὴν σοβαρότητα, τὴν ἀρμόζουσαν εἰς αἴθουσαν δικαστηρίου.

Ἡ τάξις ἀποκατέστη καθ' ἣν στιγμὴν εἰσῆλθον οἱ δικασταί· ἀλλὰ μετὰ τινὰ στιγμὴν ὅλαι αἱ κεφαλαὶ ἔκλινον περιέργως πρὸς τὰ ἐμπρός, παρὰ μικρὸν δὲ ν' ἀνέλθωσιν ἐπὶ τῶν καθισμάτων ὅπως ἴδωσι κάλλιον τὸν κατηγορούμενον, ὅστις εἰσῆχθη ἐλεύθερος μεταξύ δύο φυλάκων. Ὁ γραμματεὺς ἐν τῷ μέσῳ βαθείας σιγῆς ἀέγνω μεγαλοφώνως τὴν ἀπόφασιν, τὴν παραπέμπουσαν τὸν κατηγορούμενον εἰς τὸ κακουργιοδικεῖον, καὶ τὸ κατηγορητήριον. Διαρκούσης τῆς ἀναγνώσεως ταύτης ἔλαβον καιρὸν νὰ παρατηρήσωσι τὸν κατηγορούμενον.

Ἦτο ἀνὴρ τριάκοντα καὶ δύο περίπου ἐτῶν, ἐνδεδυμένος ἄνευ ἐπιτηδεύσεως, ἀλλὰ μετὰ φιλοκαλίας. Δὲν ἐθεώρησε καθήκον νὰ τροποποιήσῃ τὴν συνήθη αὐτοῦ ἐνδυμασίαν καὶ νὰ φορέσῃ τὰ μαῦρα ἐκείνα ἐνδύματα, δι' ὧν πολλοὶ κατηγορούμενοι φαίνονται ὑποδεικνύοντες αὐτοὶ ἑαυτοὺς εἰς τὴν αὐστηρότητα τῶν νόμων. Ἐφόρει φαιόχρουν περισκελίδα, ὑπενδύτην λευκὴν, βραχὺ μαῦρον ἐνδύμα καὶ λαίμοδετην κυανόχρουν μεταξινὴν μετὰ λευκὰς κηλίδας. Ὅταν ἐξέβαλε τὰ χειρόκτια αὐτοῦ, παρετήρησαν ὅτι ἐφόρει εἰσέτι τὸ γαμήλιον αὐτοῦ δακτυλίδιον, πολλοὶ δ' ἐχαράκθησαν τοῦτο ὡς αὐθάδειαν. Τὸ ἀνάστημά του ἦτο μᾶλλον ὑψηλὸν καὶ ἀπεδείκνυεν ἀσυνήθη μυῶν ἰσχύν, ἥτις θὰ διηκούλυε βεβαίως τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ κακουργήματος. Ἡ καστανόχρως αὐτοῦ κόμη ἦτο πυκνὴ καὶ κεκομμένη. Δὲν εἶχε γένειον, ὁ δὲ ἀρκούντως μακρὸς μύσταξ καὶ ἡ ἀγέρωχος καὶ τραχεῖα φυσιογνωμία αὐτοῦ ἐνεφαίνον ἀγρίαν ἐνεργητικότητα. Ἡ συστολὴ τῶν χειλέων αὐτοῦ εἶχε τι τὸ παράδοξον, καὶ ἐπροξένοι δυσάρεστον ἐντύπωσιν. Ἰστατο ὄρθιος, παρατηρῶν ἐνώπιον αὐτοῦ, ἄνευ συνοφρυώσεως, τοὺς δικαστάς, τοὺς ἐνόρκους καὶ τὸ κοινόν.

Ὁ πρόεδρος τοῦ κακουργιοδικείου ἦτο ἀνὴρ εὐγενῆς καὶ εὐμενῆς, καὶ ἀπετείνετο πάντοτε πρὸς τοὺς κατηγορούμενους μετὰ μεγάλης πραότητος. Ἐζήτησε παρ' αὐτῶν μετ' ἥθους θωπευτικὸν ὅλας τὰς πληροφορίας, τὰς δυναμένας νὰ ἐκθέσωσιν αὐτούς, καὶ ἐνεθάρρυνεν αὐτοὺς διὰ πατρικοῦ μειδιάματος ἵνα παραδώσωσι τὴν κεφαλὴν τῶν συνώδευε καὶ αὐτὴν τὴν ἀνάγκωσιν τῆς ἀποφάσεως μετὰ τοσαύτης χαρίτος καὶ φωνῆς τοσοῦτ' ἡμελικῆς, ὥστε πολλοὶ κατάδικοι ἠπατήθησαν νομίσαντές ὅτι ἠθωώθησαν. Πρὸ παντός

ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, ἐδιπλασίασε τὸ εὐγενές τῆς συμπεριφορᾶς αὐτοῦ πρὸς τὸν διακεκριμένον κατηγορούμενον, ὃν εἶχεν ἐνώπιον αὐτοῦ.

— Κύριε, τῷ εἶπεν, ἔχετε νὰ ὑποβάλητε παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἀναγνωσθέντων;

— Ναί, κύριε πρόεδρε, ἀπεκρίθη ὁ Ἑσκουδιέ· εἶνε πλοκή παραλογισμῶν.

— Θὰ σᾶς ἀκούσωμεν· ἀλλὰ καθῆκον ἔχω νὰ ὑπομνήσω ὑμῖν ὅτι ἔχετε συμφέρον νὰ ἐκφράξετε μετριοπαθῶς ἐπὶ τῶν ἐγγράφων τοῦ δικαστηρίου. Ἐχετε τὸν λόγον.

— Κύριε πρόεδρε, κύριοι, ἐμελλον νὰ γευματίσω μετὰ τῆς κυρίας Ἑσκουδιέ εἰς φιλικὴν οἰκίαν, τὴν τρίτην, 14. Ἄχρις οὐ ἐπιστῆ ἡ ὥρα τῆς ἀναχωρήσεως ἔγραφον μίαν ἐπιστολήν, ὅτε ἡ σύζυγός μου, ἣτις ἦτο ἐτοιμη, ἦλθε νὰ με ζητήσῃ ἐν τῷ γραφείῳ μου· ἐκάθησεν ἐνῶ ἔγραφον τὴν ἐπιγραφὴν, καὶ με ἠρώτησε πρὸς ποῖον ἔγραφον. Τῇ ἀπήντησα ὅτι ἡ ἐπιστολή μου οὐδὲν εἶχε τὸ δυνάμενον νὰ ἐνδιαφέρῃ αὐτήν. Ἐκείνη ἐπέμενε νὰ μάθῃ πρὸς ποῖον ἀπηυθύνετο ἡ ἐπιστολή μου, ἐγὼ δ' ἐπέμεινον μὴ λεγὼν αὐτῇ τοῦτο. Ὁργίσθη καὶ μοι εἶπεν ὅτι ἦτο πολὺ δυστυχῆς, ὅτι δὲν ἐφερόμην καλῶς πρὸς αὐτήν, ὅτι εἶχε δυσ-αρεστηθῆ μετὰ τῆς οἰκογενείας τῆς διὰ νὰ με ὑπανδρευθῆ, ὅτι μόνον ἐμὲ εἶχε πλέον εἰς τὸν κόσμον, ὅτι ἠρσκόμην νὰ τὴν κάμω νὰ ὑποφέρῃ, ὅτι βεβαίως εἶχον ἐρωμένην, διότι ἐξηρχόμην ἐνίοτε ἄνευ αὐτῆς, καὶ τῇ ἔκρυπτον ἐπιμελῶς τὴν ἀλληλογραφίαν μου. Τῇ ἀπήντησα ὅτι ἐμεγαλοποιεῖ τὴν δυστυχίαν τῆς καὶ τὰ ἀδικήματά μου, ὅτι μόνον μερίμναν εἶχον νὰ τὴν καταστήσω εὐτυχῆ, ἀλλ' ἐνόμιζον ὅτι ἠδύναμην νὰ συνδιαλλάξω τὴν διηνεκὴ ταύτην ἀπασχόλησιν μετὰ τοῦ δικαίωματος τοῦ νὰ ἐξέρχωμαι μόνος καὶ γράφω ἢ δέχωμαι ἐπιστολάς. Δὲν κατώρθωσα νὰ τὴν πείσω, διότι παρεφέρθη, μοι εἶπε πράγματα δυσάρεστα περὶ τῆς δυσαναλογίας τῶν περιουσιῶν μας, καὶ μοι ἐδήλωσεν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ ἐπὶ πλέον τὴν τοιαύτην ζωὴν. Εἰς τὴν παραφορὰν ταύτην ἀντέταξα μεγάλην γαλήνην· ἴσως εἶχον ἄδικον νὰ μειδιᾶσω. Τότε ἡ ὀργὴ αὐτῆς ἔλαβε χαρακτῆρα ὀξύτερον, καί μοι εἶπεν ὅτι ἤθελε νὰ με ἀφίση. Τῇ ἀπεκρίθην· « Κάμε ὅ,τι θέλεις. » Τότε ἠγέρθη, προὐχώρησε πρὸς με με ἦθος ἀπειλητικὸν καὶ μοι εἶπεν· « Ἐπανάλαβε ὅ,τι εἶπες καὶ φεύγω ἀμέσως· ἐπανάλαβε το, τόλμησε λοιπὸν νὰ τὸ ἐπαναλάβῃς! » Δὲν ἦτον ἡ πρώτη φορὰ, καθ' ἣν ἡ κυρία Ἑσκουδιέ μοι ἔκαμνε τοιαύτην σκηνήν. Μὲ εἶχεν ἤδη ἀπειλήσει νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν οἰκίαν καὶ τὴν εἶχον καθησυχᾶσαι δι' εὐμενῶν λόγων· ἀλλ' ἡ ἐπανάληψις τῆς ἀπειλῆς ταύτης με παρώξυνε, μὴ θέλων δὲ νὰ ἐπαναλαμβάνηται καθ' ἐκάστην κατὰ τὴν ἐλαχίστην διαφωνίαν, ἐπανέλαθον· « Κάμε ὅ,τι θέλεις. » Πάραυτα ἐξῆλθε τοῦ γραφείου μου. Ἦθε-

λον νὰ περιμείνω ὅπως ἐπανέλθῃ ἀφ' ἑαυτῆς, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ φιλονεικία εἶχε διαρκέσει στιγμὰς τινὰς καὶ ἐβραδύνομεν διὰ τὸ γεῦμα, ἀπεφάσισα νὰ ὑπάγω καὶ νὰ τὴν ζητήσω· δὲν εὐρίσκετο ἐν τῷ δωματίῳ τῆς, μάτην δ' ἠρεύνησα ὅλην τὴν οἰκίαν· δὲν τὴν ἐπανεῦρον· εἶχεν ἀναχωρήσει. Ἐκ-τοτε δὲν τὴν ἐπανεῖδον.

Ψιθυρισμὸς δυσπιστίας ὑπεδέξατο τὴν ἀφήγησιν ταύτην, γενομένην διὰ φωνῆς ὁμοιομόρφου, οὐδὲν ἔχους συγκινήσεως προδιδούσης.

— Ἡ ἐξήγησις ὑμῶν, εἶπεν ὁ πρόεδρος, θὰ ἐφαίνετο ἀρκούντως πιθανή, ἂν ἐγίνετο ἐξ ἀρχῆς· ἀλλ' ἐπέρχεται πολὺ ἀργά. Εἶχετε τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν διὰ νὰ προπαρασκευάσῃτε εὐφυᾶ μῦθον. Διατί δὲν διηγήθητε ἀρχῆθεν τὰ γεγονότα ὑπὸ τὴν μορφήν ταύτην, ἣτις ἠδύνατο τότε νὰ φανῆ πιθανή;

— Δὲν ἐθεώρησα καλὸν νὰ κοινοποιήσω εἰς τοὺς ὑπηρετάς μου συζυγικὴν σκηνήν, καὶ ἐνόμιζον ὅτι ἡ κυρία Ἑσκουδιέ, μετὰ τινων ὥρῶν, ἢ τὸ πολὺ, μετὰ τινων ἡμερῶν σκέψιν, θὰ ἐπανάηρχετο εἰς τὴν οἰκίαν.

— Ἦδύνασθε τουλάχιστον νὰ εἶπητε ὅτι μετέβη εἰς ταξίδιον.

— Οὐδένα εἶχον λόγον νὰ εἶπω ψεῦδος καὶ νὰ δώσω λόγον πρὸς τοὺς ὑπηρετάς μου.

— Ἐστω. Ἄλλ' ἀντετάξατε τὴν αὐτὴν σιωπὴν πρὸς τὸν ὑπαστυνόμενον ὅταν ἦλθε, πρὸς τὸ συμφέρον τῆς δημοσίας τάξεως, νὰ ζητήσῃ παρ' ὑμῶν ἐξηγήσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ ἔθετον πέρας εἰς σοβαρωτάτας φήμας.

— Ὁ ὑπαστυνόμενος κακῶς ἐνήργησεν· ὤφειλε νὰ διαλύσῃ τὰς συναθροίσεις διὰ τῆς βίας, ἀντὶ νὰ δώσῃ πίστιν εἰς γελοίας ὑπονοίας. Ὅταν εἶδον ὅτι σχεδὸν παρείχε πίστιν εἰς τὰς φήμας ταύτας, δὲν ἠθέλησα νὰ δικαιολογηθῶ. Ὁ τίμιος ἄνθρωπος δὲν ὀφείλει νὰ τίθεται εἰς τὴν διάκρισιν τῶν βλακῶν.

— Ἡ ἐπιμονὴ αὐτῆ ἦτο ἡδὴ παράδοξος, ἀλλὰ κατέστη ὅλως ἀνεξήγητος ὅταν εὐρέθητε ἐνώπιον τοῦ εἰσαγγελέως· τότε δὲν ἐπρόκειτο πλέον περὶ ἀνοησίας ἀδολέσχων. Ἡρώτα ὑμᾶς ὁ δικαστής.

— Μὲ ἠρώτα ἡμιεπισήμως διότι δὲν ἤμην ἔτι ἀντικείμενον κατηγορίας. Εἶχον λοιπὸν δικαίωμα νὰ μὴ τῷ ἀπαντήσω. Ἐντούτοις θὰ τῷ ἀπήντων ἂν δέν μοι προσεφέρετο αὐθαδῶς.

— Πῶς! αὐθαδῶς;

— Μοι εἶπεν ὅτι εἶχον φονεῦσει τὴν σύζυγόν μου, τί δὲ ἀτιμότερον τούτου δύναται τις νὰ εἴπῃ; Ἐχετε δικαίωμα νὰ μοι τὸ λέγετε ἤδη, κύριε πρόεδρε, διότι κατηγοροῦμαι κατὰ τύπους νομίμους, εὐχαρίστως δὲ παρατηρῶ ὅτι μ' ἐρωτᾶτε εὐγενῶς. Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς διαδικασίας, πρὸς οὐδένα ἐπιτρέπω νὰ μετέλθῃ πρὸς ἐμὲ τοιαύτην γλῶσσαν.

— Ἐστω, ἄς ἔλθωμεν εἰς τὴν δικογραφίαν. Ὁ ἀνακριτής, καίτοι ἐνεργῶν ἐν τῇ ἐξασκήσει τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ, δὲν ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος.

— Ἐφρόνουν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ κατηγορά ἦτο ἀθάσιμος, διευτυπώθη δ' ἀπαξ, δὲν μοι ἤρκει ἡ ἐπίτευξις ἀθωωτικοῦ βουλευματος· θὰ ἔλεγον βεβαίως, ὅτι ἡ ὑπόθεσις δὲν εἶχε σαφηνισθῆ. Ἡθελον νὰ ἐμφανισθῶ πρὸ τοῦ κακούργουδικείου καὶ νὰ καταισχύνω δημοσίᾳ τὴν βλακείαν τοῦ λαοῦ, τὴν κακοβουλίαν τοῦ πενθεροῦ μου, τὴν ἀπερισεψίαν τῆς εἰσαγγελίας καὶ τὴν πλάνην τῆς ἀνακρίσεως.

— Καὶ δὲν ἐφοβήθητε, ἵνα λάβητε τὴν παράδοξον ταύτην εὐχαρίστησιν, τρίμηνον περίπου προφυλάξις;

— Οὐδὲν εἶχον νὰ πράξω· τῆς συζύγου μου ἀπούσης, ἐστενοχωρούμην ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Ὁ δικηγόρος καθῆκον αὐτοῦ ἐθεώρησε νὰ παρέμβῃ, ὅπως λάβῃ σημείωσιν τῆς ἰδιοτροπίας ταύτης τοῦ πελάτου αὐτοῦ, καὶ ἔχη οὕτως ἐπιχειρήματα ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς παραφροσύνης. Ἄλλ' ὁ Ἐσκουδιέ, ἰδὼν αὐτὸν ἐγεθθέντα, τῷ εἶπε πάραυτα.

— Σὰς παρακαλῶ, κύριε, μὴ ἐμποδίσετε τὴν ὑπεράσπισίν μου.

Ὁ δικηγόρος ἐπέμεινεν ὅπως ἐξαγάγῃ συμπεράσματα, ἀλλ' ὁ κατηγορούμενος ἀντέστη, καὶ ἐζήτησε τὴν προστασίαν τοῦ προέδρου.

— Οὐδεὶς ἔχει δικαίωμα, εἶπε, νὰ με ὑπερασπίσῃ παρὰ τὴν θέλησίν μου· ἀγνοῶ τί ὁ δικηγόρος μου θέλει νὰ εἶπῃ, ἀλλ' οὐδὲν θέλω νὰ εἶπῃ. Ὑπάρχει ἐνταῦθα εἰς πρόεδρος ἵνα διευθύνῃ τὰς συζητήσεις, εἰς εἰσαγγελεὺς ἵνα μὲ κατηγορήσῃ, ἐγὼ ἵνα ὑπερασπίσω τὸν ἑαυτὸν μου, ἔνοχοι ἵνα ἐκφέρωσι μίαν ἀπόφασιν, δικασταὶ δὲ νὰ ἐφαρμόσωσι τὸν νόμον, καὶ τὸ κοινὸν διὰ ν' ἀκούσῃ. Ὑπάρχει πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖται. Ὁ δικηγόρος θὰ μὲ παρεκάλω, καὶ παρακαλῶ τὸν κύριον πρόεδρον νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ὑπερασπίσεώς μου.

Οἱ νομικοὶ ἤρξαντο γελῶντες πονηρῶς, ὁ δὲ κύριος Βονφίς ἤρξατο ἀμφιβάλλων ἂν ἡ τοσοῦτον ἐπίφθονος αὐτῆ δικῆ θὰ ἐξησφάλιζε τὸν θρίαμβον αὐτοῦ.

Ὁ πρόεδρος ἐπανέλαβε τὴν ἀνάκρισιν.

— Ἐρχόμεθα εἰς τὰ πράγματα. Εἰμπορεῖτε νὰ δικαιολογήσητε τὴν χρῆσιν τοῦ καιροῦ σας κατὰ τὴν τρίτην, 14, ἀπὸ τῆς ἐβδόμης ὥρας τῆς ἑσπέρας μέχρι τῆς τρίτης τῆς πρωΐας;

— Ἐντελέστατα. Ἦτο περίπου ἡ ὀγδόη ὥρα ὅταν ἐθεβαίωθην ὀριστικῶς περὶ τῆς ἀναχωρήσεως τῆς κυρίας Ἐσκουδιέ. Δὲν ἠθέλησα νὰ μεταβῶ καὶ νὰ γευματίσω μόνος εἰς τὴν φιλικὴν οἰκογένειαν, ἥτις μὰς ἐπερίμενε, διὰ νὰ μὴ ἀναγκασθῶ νὰ ἐξηγήσω πρὸς αὐτοὺς τὴν ἀπουσίαν τῆς συζύγου μου, καὶ ἔμεινα εἰς τὴν οἰκίαν μέχρι

τῆς ἐνδεκάτης ὥρας τῆς ἑσπέρας, καπνίζων καὶ περιμένων νὰ τὴν ἴδω ἐπανερχομένην ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμῆν. Ἐπειτα, μὴ δυνάμενος πλέον νὰ καπνίσω, ἐξῆλθον μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ ὑπάγω νὰ ἐρωτήσω τινὰ στενὰς αὐτῆς φίλας ἂν τὴν εἶδον. Ὅταν ἐξῆλθον, ἐσκέφθην ὅτι εἰς οὐδένα τῶν γνωστῶν ὑμῶν θὰ κατέφευγε, διότι θὰ μὲ εἶδοποιουν πάραυτα· ὅτι ἐμελλον νὰ ἐξυπνίσω κοιμωμένους ἀνθρώπους καὶ νὰ κάμω ἀνωφελῆ θόρυβον διὰ συζυγικὸν ἐπεισόδιον, τοῦ ὁποίου προτιμότερον ἦτο νὰ περιμεῖνω τὴν φυσικὴν λύσιν. Περιεπλανήθην εἰς τὰ βουλεβάρτα κατεχόμενος ἐξ αἰσθημάτων λύπης καὶ ὀργῆς, καὶ ἀγνοῶ καθ' ὅποιαν ἀκριβῶς ὥραν ἐπανῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν μου.

— Λοιπὸν, δὲν ἐδειπνήσατε;

— Ὁχι.

— Οἱ κύριοι ἔνοχοι θὰ ἐκτιμῆσωσι τοῦτο. Καὶ τὰς ἐπομένους ἡμέρας οὐδὲν ἐπράξατε διὰ νὰ ἐπανεύρητε τὴν σύζυγόν σας; Ὅταν εἰς σύζυγος βλέπῃ ὅτι ἡ γυνὴ του ἐξηφανίσθη, ἐξετάζει πῶς αὕτη εἶναι δυνατὸν νὰ εὑρίσκηται, ἀπειθύνεται πρὸς τὴν οἰκογένειαν, πρὸς τοὺς φίλους, γράφει ἐπιστολάς, ἀπιδεικνύει τὴν ἀνησυχίαν αὐτοῦ, κινεῖται τέλος. Σεῖς δὲν ἐκινήθητε;

— Καὶ εἶχον δικαίον, ἀφοῦ ἡ ἀντ' ἐμοῦ κινήθησα δικαιοσύνη οὐδὲν ἠδυνήθη ν' ἀνακαλύψῃ. Πᾶν ὅ,τι θὰ ἐπραττον θὰ ἦτο ἄγονος θόρυβος. Πῶς δύναται τις νὰ ζητήσῃ μίαν γυναῖκα, ἀναχωρήσαντα χωρὶς νὰ εἶπῃ πῶς μεταβαίνει;

— Διατείνεσθε ὅτι ἀνεχώρησεν ἐνδεδυμένη δι' ἐφεσπερίδα ἄνευ ἄλλων ἐνδυμάτων διὰ ν' ἀλλάξῃ;

— Τὸ ὑποστηρίζω.

— Ὑπάρχει εἰς τὴν δικογραφίαν ἔγγραφο, ἀπαίσίως διαφωτίζον τοὺς παρακινήσαντας ὑμᾶς βδελυροὺς λόγους· εἶνε ἡ διαθήκη τῆς κυρίας Ἐσκουδιέ.

— Ἠγνόουν τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς.

— Ἐγράφη ὀλίγας μὲν ἡμέρας πρὸ τῆς ἐξαφανίσεως τῆς συζύγου σας.

Ὁ κατηγορούμενος δὲν ἀπαντᾷ.

— Ὁμολογεῖτε ὅτι σεῖς ὁ ἴδιος, ἐξ ἰδίας αὐτοβουλίας, ἐδώκατε πρὸς τὸν θαλαμηπόλον σας τὴν ἄδειαν νὰ μεταβῇ εἰς τὸ θέατρον τὴν τρίτην, 14 τοῦ μηνός;

— Τὸ ὁμολογῶ.

— Εὔρον εἰς τὸν Σηκουάναν ἐπανωφόριον, τὸ ὅποσον θὰ σὰς παρουσιάσωσιν· ἀνεγνωρίσθη ὅτι ἀνήκεν εἰς τὴν σύζυγόν σας.

— Τὸ ἀγνοῶ· δὲν συνειθίζον νὰ παρατηρῶ ἐκ τοῦ πλησίον τὰς ἐνδυμασίας τῆς κυρίας Ἐσκουδιέ· ἐνδιεφερόμην μόνον εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ συνόλου. Ἄλλ' εἰζεύρω ὅτι δὲν ἠγάπα νὰ προηγῆται τοῦ συρμού· ἂν εἶχε κάμει τὸ ἐνδυμα τοῦτο, θὰ εἶδε βεβαίως ὅμοια αὐτοῦ.

— Ἐν τούτοις, ὅταν ὁ ἀνακριτής σὰς τὸ ἐδειξεν,

ἐταράχθητε· παρατηρῶ δὲ τοῦτο πρὸς ἔπαινόν σας, διότι εἶνε ἡ μόνη φορὰ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δίκης, καθ' ἣν συνεκινήθητέ πως.

— Πράγματι, ἠσθάνθη πρὸς στιγμὴν ἀγωνίαν ὅταν μοὶ εἶδεισαν αἰφνης φόρεμα ὁμοιον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον εἰζευρον ὅτι εἶχεν ἡ κυρία Ἐσκουδιέ· ἐφοβήθη ἔν πρώτοις μήπως ἡ σύζυγός μου ἤτοκτόνησεν. Ἀκολούθως ἐσκέφθη· δυνατόν νὰ ὑπάρχωσι πολλὰ φορέματα ὡς τοῦτο, ἡ δὲ κυρία Ἐσκουδιέ εἶχε θρησκευτικὰς πεποιθήσεις, αἵτινες θὰ τὴν ἐμπόδιζον ν' αὐτοκτονήσῃ.

— Πραγματικῶς, ὅλοι ὁμολογοῦσιν ὅτι ἡ σύζυγός σας εἶχεν ὅλας τὰς χάριτας καὶ τὰς ἀρετάς.

— Χαίρω, κύριε Πρόεδρε, ἀκούων ὑμᾶς νὰ ἐπαινῆτε αὐτὴν.

Ὁ κατηγορούμενος ἀπαγγέλλει τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις ἀφελῶς καὶ σχεδὸν ἀστεϊζόμενος, τοῦτο δὲ προκαλεῖ ψιθυρισμὸν παρὰ τῶ ἀκροατηρίῳ. Ὁ πρόεδρος ἀναγκάζεται νὰ ὑπομνήσῃ ὅτι θὰ ἐκκενώσῃ τὴν αἴθουσαν ἂν παραχθῶσι καὶ πάλιν τοιαῦτα ἐκδηλώσεις.

Ἡ ἀνάκρισις ἐξακολουθεῖ.

— Διατείνεσθε ὅτι οὐδεμίαν ἀφορμὴν σπουδαίου παραπόνου ἐδώκατε πρὸς τὴν σύζυγόν σας καθ' ὑμᾶς, ἔλαβεν ἀπόφασιν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν συζυγικὸν οἶκον συνεπεῖα παιδαριώδους συζητήσεως. Δύσκολον νὰ παραδεχθῇ τις τοιαύτην ἀπειρισκεψίαν. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα, πῶς ἐξηγεῖτε τὸ ὅτι ἡ κυρία Ἐσκουδιέ ἀφίνει ὑμᾶς ὑπὸ τὸ βάρος κατηγορίας ἐπὶ δολοφονίᾳ; Ἡ δίκη ὑμῶν ἔλαβε μεγάλην διάδοσιν, ἦν ἄλλως αἰτιολογεῖ κάλλιστα ὁ χαρακτήρ τῶν γεγονότων καὶ ἡ θέσις τῶν ἐνδιαφερομένων. Ἀπὸ τριῶν περιπτου μνηῶν, ὅλαι αἱ ἐφημερίδες τῶν Παρισίων, τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῆς ἀλλοδαπῆς εἶνε πλήρεις λεπτομερειῶν καὶ σχολίων περὶ τῆς δίκης ταύτης. Διὰ νὰ ἐξηγηθῇ ἡ ἀποχὴ τῆς κυρίας Ἐσκουδιέ, ἀνάγκη νὰ τῇ ἀποδοθῶσιν αἰσθήματα ἀγρίου μίσους καὶ ἀδυσωπῆτου δυσαρρεσκείας, ἀλλ' οὐδὲν ἐπιτρέπει νὰ πιστεῦσῃ τις αὐτὴν ἀξίαν τούτου. Φαίνεται μάλιστα ὅτι, ἐν τῷ συμφέροντι τῆς ἀμύνης ὑμῶν, ἀποδίδετε εἰς ἑαυτὸν σοβαρὰ ἀδικήματα, ὅπως προσπαθήσητε νὰ ἐξηγήσητε διὰ πνεύματος ἐκδικήσεως τὴν ἔλλειψιν τῆς μόνης μαρτυρίας, ἡ ὁποία θὰ ἠδύνατο νὰ σώσῃ ὑμᾶς. Εἶνε πιστευτὸν ὅτι ἡ σύζυγός σας ἀφίνει νὰ καταδικασθῆτε, ἀφοῦ ἀρκεῖ νὰ δώσῃ σημεῖον ζωῆς πρὸς ματαίωσιν τῆς κατηγορίας, ἐκτὸς ἂν ὑπάρχωσι μεταξύ ὑμῶν σοβαρώτατα διαφωνία;

— Δὲν εἶμαι εἰς θέσιν νὰ δώσω τὴν ἐξήγησιν, τὴν ὁποίαν μοὶ ζητεῖτε. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν περιπτώσιν καταδίκης, δὲν τὴν φοβοῦμαι. Διὰ νὰ δυνηθῶσι νὰ με καταδικάσωσι, πρέπει ν' ἀποδειχθῇ ὅτι ἐφόνευσα τὴν σύζυγόν μου, πρὸ τούτου δ' ἀνάγκη ν' ἀποδειχθῇ ὅτι ἡ κυρία Ἐσκουδιέ ἀπέθανεν. Οὐδεὶς εἶδε τὸ πτώμα αὐτῆς.

— Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἴδῃ τις τὸ πτώμα, ὁ νόμος δὲν ἐξετάζει τοὺς ἐνόρκους περὶ τῶν μέσων δι' ὧν σχηματίζουσι τὴν πεποίθησιν αὐτῶν.

— Τοῦλάχιστον ἀνάγκη νὰ προσαχθῇ τὸ πιστοποιητικὸν τοῦ θανάτου. Δὲν δύνανται νὰ με καταδικάσωσιν ὅτι ἐφόνευσα πρόσωπον, τὸ ὁποῖον νομίμως ζῆ.

— Καθῆκόν μου θεωρῶ νὰ σᾶς εἰδοποιήσω ὅτι πλανᾶσθε. Τὸ πιστοποιητικὸν τοῦ θανάτου δυνατόν νὰ συνταχθῇ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑμετέρας καταδίκης. Δὲν ὑπάρχει ὅμως παράδειγμα νὰ ἀπαιτηθῇ ἡ προσαγωγή τοῦ πιστοποιητικοῦ τοῦ θανάτου τοῦ θύματος διὰ νὰ καταδικασθῇ ὁ φονεὺς.

— Τοῦτο εἶνε ἄδικον. Καλῶς γνωρίζω ὅτι οἱ ἐνόρκοι εἶνε καλοὶ ἄνθρωποι, ἀγνοοῦντες τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου καὶ εὐχερῶς ἐπηρεαζόμενοι ὑπὸ τῶν ἐξωτερικῶν φαινομένων· ἀλλὰ μεγάλως βασιζέται τις ἐπὶ τῆς εὐπιστίας αὐτῶν ζητῶν παρ' αὐτῶν καταδίκην ἐπὶ δολοφονίᾳ χωρὶς ν' ἀποδειχθῇ ὁ θάνατος τοῦ θύματος.

Δυστυχῶς, ἐκλείσεν ἡ ἀνάκρισις μετὰ τὴν ἀπάντησιν ταύτην, καταλιποῦσαν εἰς τὰ πνεύματα τῶν ἐνόρκων δυσάρεστον ἐντύπωσιν.

Ἐπειτα προέβησαν εἰς τὴν ἀκράσιν τῶν μαρτύρων. Ὅλοι ἦσαν τῆς κατηγορίας, οὐδεὶς δὲ προσεκλήθη κατ' αἴτησιν τῆς ὑπερασπίσεως. Ἠκούσθησαν διαδοχικῶς οἱ ὑπηρέται τοῦ Ἐσκουδιέ, οἱ συγγενεῖς καὶ αἱ φίλαι τῆς Λεονώρας, ὁ ὑπαστυνόμος, οἱ προμηθευταὶ τῆς συνοικίας, καὶ ἡ κατασκευάσασα τὸ ἐπανωφόριον ῥάπτρια. Ἐκτὸς τοῦ φόνου, διὰ τὸν ὁποῖον οὐδεὶς ὑπῆρχε μάρτυς, ὅλαι αἱ καταθέσεις αὐταὶ ὑπῆρξαν ἐπιβαρυντικαί.

Οἱ ὑπηρέται δὲν ἐπίστευον ὅτι ὁ Ἐσκουδιέ διέμεινεν ἐν τῇ οἰκίᾳ μέχρι τῆς ἐνδεκάτης ὥρας τῆς ἐσπέρας· αἱ λυχνίαι τοῦ γραφείου αὐτοῦ δὲν εἶχον ἀναφθῆ, τὰ δὲ κηρία ἐπανευρέθησαν ἀρκούντως μακρὰ, ὅπερ δὲν θὰ συνέβαινεν ἂν ἔκαιον ἐπὶ τέσσαρας ὥρας. Πάντες εἶχον παρατηρήσει τὴν ὑπουλον καὶ ἀμήχανον στάσιν τοῦ κατηγορουμένου μετὰ τὴν τρίτην 14· οἱ γονεῖς καὶ αἱ φίλαι ἐνέμενον ἐπὶ τῆς ἀγνοίας ἐν ἡ ἀφέθησαν ἀπὸ τῆς ἐξαφανίσεως τῆς Λεονώρας μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐπληροφορήθησαν αὐτὴν ἐκ φήμης, ὅλοι δ' ἐδήλωσαν ὅτι ἡ κυρία Ἐσκουδιέ, γυνὴ τιμία καὶ καλὴ, ἀφασιωμένη πρὸς τὸν σύζυγον αὐτῆς διὰ στοργῆς οὐδέποτε διαψευσθείσης, ἦτο ἀνίκανος, ὅσα δὴποτε ἀδικήματα καὶ ἂν εἶχεν ὁ Ἐσκουδιέ, ν' ἀφίση ὅπως βαρύνῃ αὐτὸν ἄδικος κατηγορία.

Ὁ κύριος Βονφίς ἐπειράθη ἔτι ἅπαξ νὰ λάβῃ τὸν λόγον ὅπως ἀποδείξῃ τὰς ἀντιφάσεις καὶ τὰς ἀπιθανότητας τῶν καταθέσεων τούτων. Ἀλλὰ πρὸ τῆς ἐπιμόνου ἀντιστάσεως τοῦ κατηγορουμένου ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ τοῦ ν' ἀναπτύξῃ

τὴν εὐγλωττίαν αὐτοῦ· βλέπων δ' ὅτι οἱ δικηγόροι καὶ αὐτὸ τὸ κοινὸν ὑποδέχοντο τὰς ἀποπείρας αὐτοῦ δι' εἰρωνικοῦ μειδιάματος, ἀπεφάσισεν ὀριστικῶς νὰ σωπῆσθαι. Οἰανδ' ἦποτε ἔκβασιν καὶ ἂν ἐλάμβανεν ἡ δίκη, δι' αὐτὸν τοῦ λοιποῦ ἦτο δίκη κατεστραμμένη.

Τέλος ἠγέρθη ὁ εἰσαγγελεὺς ὅπως ὑποστηρίξῃ τὴν κατηγορίαν.

Ἀφοῦ ὑπέμνησε τὴν φροντίδα τοῦ κατηγορουμένου ἵνα ἀπομακρυνῆ πάντας τοὺς ὑπηρετάς, καὶ τὸ ἐπικρατοῦν σκότος ἐπὶ τῆς χρήσεως τοῦ καιροῦ αὐτοῦ, τὴν τρίτην, 14, ἀπὸ τῆς ἐβδόμης ὥρας τῆς ἑσπέρας μέχρι τῆς τρίτης ὥρας τῆς πρωΐας, παρετήρησεν ὅτι τὰς ἐπομένους ἡμέρας ὁ Ἐσκουδιέ, ἀντὶ νὰ θέσῃ τὰ πάντα εἰς κίνησιν πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς συζύγου αὐτοῦ, ὡς τοῦτο θὰ ἦτο φυσικόν, ἀπέφυγε τὴν συνάντησιν τῶν φίλων αὐτοῦ καὶ ὄλων ἐκείνων, οἵτινες ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ἀναχωρήσεως, θὰ ἠδύνατο νὰ παράσχωσιν αὐτῷ ἐνδείξεις τινάς· ὅτι περιωρίσθη εἰς ἐπίμονον σιγὴν καὶ ἔκαμε μακρὰς ἀπουσίας, καθ' ἃς ἀναμφιβόλως ἐζήτησε νὰ βεβαιωθῆ ὅτι οὐδὲν ἠδύνατο νὰ προδώσῃ τὸ μυστικὸν τοῦ κακούργημάτος του· μεθ' ὄλην δὲ τὴν προσπεποιημένην ἀπάθειαν αὐτοῦ, δὲν ἠδυνήθη ν' ἀποφύγῃ τὴν ταραχὴν τῆς ψυχῆς καὶ τοὺς ἐλέγχους τῆς συνειδήσεώς του.

« Εὐτυχῶς ἡ δικαία ἔκρηξις τοῦ δημοσίου αἰσθήματος ἔφερε τὴν δικαιοσύνην ἐπὶ τὰ ἔχνη τοῦ κακούργημάτος, ὅ,τι δ' ὁ κατηγορούμενος ἐν τῇ ἀγερώχῳ αὐτοῦ κομπορρημοσύνη ἀπεκάλει ἀνοησίαν ἢ βλακειάν τοῦ πλήθους, ἦτο αὐθόρμητος ἐκδήλωσις τῆς γενικῆς ἀγανακτήσεως, νόμιμος ἔκφρασις τοῦ ἐνστικτοῦ ἐκείνου τοῦ λαοῦ, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε ἀπατάται.

« Καὶ ἀπητοῦντο ἄλλαι ἀποδείξεις, πλὴν τῆς ἀπροσδοκῆτου, καὶ ὡς οὕτως εἰπεῖν ἐκ θείας προνοίας ἀνακαλύψεως τοῦ ἐπανωφορίου, τὸ ὁποῖον ἐφόρει τὸ θῦμα κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐξαφανίσεως αὐτοῦ; Οὐδὲ κἂν ἐπειράθησαν νὰ κάμωσιν οἰανδ' ἦποτε ὑπόθεσιν διὰ νὰ ἐξηγήσωσι πῶς τὸ ἔνδυμα τοῦτο, τοῦ ὁποίου ἡ ταυτότης ἀπεδείχθη δι' ἀναμφιλέκτων μαρτυριῶν, ἐπανευρέθη ἐν τῷ Σηκουάνα.

« Ὡς ἐκ τούτου εὐκολον ἦτο νὰ φαντασθῆ τις τὴν σκηνὴν τοῦ φόνου. Ὁ Ἐσκουδιέ, ἐπὶ δολιᾷ προφάσει, εἶχε παρὰσῦρει τὴν ἄνευ δυσπιστίας σύζυγον αὐτοῦ εἰς τὰς ἐρήμους ὄχθας, τὰς ἐκτεινομένας μεταξὺ τοῦ ὑδραγωγείου τοῦ Point-du-Jour καὶ τῆς γεφύρας τῆς Ἀσνιέρης· τῇ βοηθείᾳ τοῦ σκότους καὶ ὡς ἐκ τῆς ἀπομακρύνσεως πάσης καταικίας, ἀπέπνιξε τὰς κραυγὰς τῆς, παρεκώλυσε τὰς κινήσεις αὐτῆς, καὶ ἄνευ δυσκολίας ἐκρήμνισεν αὐτὴν εἰς τὸν ποταμόν, τοῦ ὁποίου τὰ ὕδατα δὲν ἀπέδωκαν εἰσέτι τὸ πτώμα, ὅπερ ἔφερον ἴσως καὶ σημαντικὸν βάρος· ἀλλὰ τὸ ἐπανωφόριον, κακῶς προσηρμοσμένον, ἐκυλίσθη

πορρωτέρω, καὶ ἀποτελεῖ τοῦ λοιποῦ πειστήριον πλέον ἢ ἐπαρκές.

« Καὶ ἡ αἰτία τοῦ ἐγκλήματος; Ἀλλὰ κατήγγειλεν, ὑπέγραψεν, ὡς οὕτως εἰπεῖν, αὐτὴν τὸ θῦμα, ὅπερ ἐν τῇ ἀδόλῳ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ διαθέσει ἀφῆκεν ὄλην τὴν περιουσίαν του ὑπὲρ προσφιλοῦς συζύγου. Ἠδύνατο νὰ ὑποπτεῦσθαι, τὸ δυστυχὲς καὶ θελκτικὸν πλάσμα, ὅτι ἐκτελοῦν τὴν γενναϊόφρονα πράξιν ταύτην, προεκάλει τὸν φρικωδέστερον τῶν θανάτων, φονευομένη ὑπ' ἐκείνου, ὃν ἠγάπα!

« Μάτην ὁ κατηγορούμενος ἤλπισε νὰ ἐξαπατήσῃ τὴν δικαιοσύνην διὰ τῆς πανούργου καὶ προκλητικῆς στάσεως τὴν ὁποίαν εἶχε τηρήσει ἀπὸ τῶν πρώτων βημάτων τῆς ἀνακρίσεως μέχρι τῶν ἐπισήμων συζητήσεων τοῦ κακούργησθαι. Ἀπεποιήθη δὲ νὰ ἐξηγηθῆ, ἀντέστη ὅπως ὁ δικηγόρος αὐτοῦ λάβῃ τὸν λόγον, καὶ παρεσιώπα τὰ οὐσιωδέστερα σημεῖα τῆς ὑποθέσεως, ἐννοῶν τὸν κίνδυνον, εἰς ὃν ἠδύνατο νὰ ἐκθέσῃ αὐτὸν ἢ ἐλαχίστην παρεκτροπὴν ἐν τῇ ἐκφράσει. Ἀλλ' ἡ φρόνησις τῶν ἐνόρκων δὲν ἔ' ἀποπλανηθῆ ὑπὸ τῆς ἀνωφελοῦς ταύτης τακτικῆς.

« Μία μόνη μαρτυρία ἠδύνατο νὰ σώσῃ τὸν Ἐσκουδιέ ἀπὸ τῆς ἐπιβαρυνούσης αὐτὸν τρομερᾶς κατηγορίας, ἡ τῆς κυρίας Ἐσκουδιέ. Καὶ τέρας δὲν θὰ ἠδύνατο ν' ἀρνηθῆ αὐτὴν κατὰ τὴν αὐτὴν περίστασιν, ἂν δὲ ἡ κυρία Ἐσκουδιέ, τὴν ἀρετὴν τῆς ὁποίας οὐδεὶς διεφίλονεῖκε, δὲν ἦλθεν ἢ ἰδίᾳ νὰ διαμαρτυρηθῆ κατὰ τῆς κατηγορίας, τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι ἀπέθανεν. Ἡ δικαιοσύνη τῶν ἀνθρώπων πρέπει νὰ φανῆ αὐστηροτάτη διὰ κακούργημα ἐκτελεσθὲν ὑπὸ τοσοῦτω μυσταροῦς ὄρους.»

Ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἐσκουδιέ, ἀρκούντως βραχεῖα, παρατίθεται ὀλοκλήρως.

— Κύριοι ἐνόρκοι, ἡ ψῆφος ἔφερον ἐπὶ τῶν ἐδρῶν ὑμῶν δώδεκα πολίτας, ξένους πρὸς ἀλλήλους, ἀνήκοντας εἰς ὄλους διάφορα ἐπαγγέλματα καὶ κοινωνικὰς τάξεις, καὶ ἐν γένει ἀσχολουμένους εἰς πᾶν ἄλλο ἢ εἰς τὴν ψυχολογίαν τοῦ ἐγκλήματος, κακῶς δὲ προπαρεσκευασμένους ἀναμφιβόλως νὰ διακρίνωσι τὸ ἀληθὲς τοῦ ψευδοῦς ἐν τῷ μέσῳ τῆς εὐγλωττίας εἰσαγγελέως, ἐπὶ πολὺ ἐξασκηθέντος, καὶ ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν δικαστικῆς πομπῆς, ἣν εὐαρεστοῦνται νὰ καθιστῶσιν ἐπίσημον ὅπως ἐκπλήξωσι τὴν φαντασίαν ὑμῶν. Θὰ εἴσθε λοιπὸν πολὺ δικαιολογημένους ἂν σὰς συνέβαινε ἐνίοτε ν' ἀθωῶνητε κακούργους ἢ νὰ καταδικάζητε ἀθώους. Ἀλλ' ἡ σήμερον ὑποβληθεῖσα ὑπόθεσις εἶνε ἀπλουστάτη· διὰ νὰ μὴ παραπλανηθῆ ἡ συνειδήσις ὑμῶν, δὲν ἔχετε ἀνάγκην νὰ καταβάλητε μεγάλας προσπάθειας εὐθυκρισίας διὰ νὰ ἀποκρούσητε κατ' ἡγορίαν, ἀφ' ἧς ἐλλείπει τὸ πρῶτον στοιχεῖον τῆς πιθανότητος.

« Ζητοῦσι νὰ κηρύξῃτε ὅτι ἐφόνευσαν τὴν σύ-

ζυγόν μου, καὶ δὲν δύνανται νὰ παρουσιάσωσι τὸ πτώμα, ἢ καὶ ἐν μόνον τεμάχιον τοῦ πτώματος, τοῦ δῆθεν θύματος μου. Δὲν εἶνε εἰς θέσιν νὰ προσαγάγωσι τὸ πιστοποιητικὸν τοῦ θανάτου αὐτοῦ, εἰς τρόπον ὥστε, ἂν ἤθελον νὰ νυμφευθῶ καὶ πάλιν σήμερον, ὁ ληξιαρχος θ' ἀπεποιεῖτο νὰ προβῇ εἰς τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου, προβάλλων ὅτι δὲν διατελῶ ἐν χηρείᾳ, καθ' ὃν καιρὸν ἕτερος ἀντιπρόσωπος τοῦ νόμου μοὶ προσάπτει τὸν θάνατον τῆς συζύγου μου. Ἐπάρχει ἐνταῦθα ἀντίφασις, ἣτις δὲν θὰ ὑπεκφυγῇ τὴν ὀξύδερκειαν ὑμῶν. Σᾶς παρακαλῶ λοιπὸν νὰ μὲ ἀποστείλητε ταχέως εἰς τὰς ὑποθέσεις μου καὶ νὰ ἐπαπέλθητε εἰς τὰς ἰδικὰς σας».

Ὁ λόγος οὗτος ἦτο εἰς ἀπίστευτον βαθμὸν ἀδέξιος· ὑπηνίσσετο διὰ τὸν θεσμόν τῶν ἐνόρκων οἰονεὶ περιφρόνησιν, ἣν ὁ κατηγορούμενος ὤφειλεν ἀπ' ἐναντίας νὰ προσπαθῆσθαι ἐπιμελῶς ν' ἀποκρύψῃ. Ὁ εἰσαγγελεὺς ἐπωφελήθη τὸ σφάλμα τοῦτο· δὲν ἔκαμε χρῆσιν τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ ὅπως ἀνταπαντήσῃ, καὶ ἀφῆκε νὰ κλείσῃ ἡ συζήτησις ὅπως οἱ ἐνόρκοι διατρεφθῶσιν ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν ταύτην.

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

Ο ΓΟΡΔΩΝ

Ἡ ἠρωϊκὴ ὑπεράσπισις τῆς Χαρτοῦμ παρὰ τοῦ Γόρδωνος, καὶ αἱ προσπάθειαι τῶν Ἀγγλων ὅπως ἔλθωσιν εἰς ἐπικουρίαν του παρέχουσι τὴν στιγμὴν ταύτην ἰδιαίτερον ὄλως ἐνδιαφέρον εἰς τὸν διακεκριμένον ἄνδρα, ὃν κλαίει σήμερον ἡ ὑπερήφανος Ἀλβιών, καὶ εἰς τὰ συμβάντα τὰ ποικίλλοντα τὸ στάδιόν του.

Δι' ὃ νομιζόμεν ὅτι εὐχαριστοῦμεν τὴν περιεργίαν τῶν ἀναγνώστων τῆς Ἐστίας παραθέτοντες αὐτοῖς πρὸς ἀνάγνωσιν τὸ ἐξῆς ἄρθρον, ὅπερ ἐδημοσιεῦθη τελευταίως ἐν τῷ *Βήματι τῆς Νέας-Ἐόρκης* παρὰ τοῦ συνταγματάρχου Chaille-Long, γενναίου καὶ αὐτοῦ στρατιώτου, εικονίζει δ' ἐπιτυχῶς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Γόρδωνος.

«Κατὰ τὸ 1874 συνεπληροῦντο τέσσαρα περίπου ἔτη, ἀπ' ὅτου ἤμην διωρισμένος ὡς ἀξιωματικὸς εἰς τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ αἰγυπτιακοῦ στρατοῦ, ἐπιτελεῖον ὅπερ, ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω, ὑφίστατο μᾶλλον κατὰ φαντασίαν ἢ πραγματικῶς· διότι τὸ μῖσος τῶν φανατικῶν φελλάχων εὐρίσκον ἐνθερμον ὑποστηρικτὴν τὴν ἀντιπολίτευσιν τοῦ Χεδίβου καὶ τοῦ Πασσᾶ ἐμπόδιζε πᾶσαν συνάφειαν τῶν ἀμερικανῶν ἀξιωματικῶν μετὰ τοῦ στρατοῦ, ἐξορίζον αὐτοὺς εἰς τὰ πλήρη κωνορτοῦ διβάνια πυργίσκου τινὸς χρησιμεύοντος τότε ὡς ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν.—Τὸ Κάιρον κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἦτο ἡ πόλις τοῦ κόσμου ἢ μᾶλλον γέμουσα διασκεδάσεων, ἀλ-

θεῖς Παρίσιοι, προσθέτουσα εἰς τὰς ἀπολαύσεις μεγάλης πρωτευούσης τὰς ποικίλας λαμπρότητας τῆς ἀραβικῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Ἀλλὰ δὲν μοὶ ἐπετράπη ἐπὶ μακρὸν νὰ ἀπολαύσω τῶν διασκεδάσεων καὶ τῆς σπατάλης τῆς Αὐλῆς τοῦ Ἰσμαήλ, διότι μὲ ἀπεμάκρυναν ταύτης ἐντὸς ὀλίγου διὰ τρόπου ὄλως ἀπροσδοκίτου. Ὁ συνταγματάρχης Γόρδων εἶχεν ἀριχθῆ ἵνα διαδεχθῇ τὸν σὶρ Samuel Baker εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἐγὼ δ' ἐξέλεγον ὅπως τῷ ὑπηρετήσω ὡς ἀρχηγὸς τοῦ ἐπιτελείου. Λίαν περιέργως ὑπῆρξεν ὁ τρόπος τῆς ἐκλογῆς μου· τὸν ἐξιστορῶ προσθέτων σημειώσεις τινὰς, αἵτινες θὰ παρουσιάσωσι τὸν Γόρδωνα ὑπὸ τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ φάσιν καὶ οὐχὶ ὅπως τινὲς τῶν θαυμαστῶν του ἐπεχείρησαν νὰ τὸν ζωγραφίσωσιν.

Εὐρισκόμην ἐν Καῖρω. Τὴν νύκτα τῆς 20 Φεβρουαρίου 1874 καθ' ὃν καιρὸν ἠθθύμουν ἐν μέσῳ φιλικῆς συντροφίας, αἰσθάνομαι αἰφνιδίως χεῖρα τιθεμένη ἐπὶ τοῦ ὤμου μου. Στραφεὶς εἶδον διαγγελέα, ὅστις μοὶ ἐνεχείρισεν ἐπιστολὴν περιέχουσαν ταῦτα: «Ἀγαπητέ μου Chaille-Long, ἐὰν ἐπιθυμῆτε νὰ ἀπέλθετε μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κεντρικὴν Ἀφρικὴν, ἔλθετε ἀμέσως εἰς συνάντησίν μου.—Ὅλως ὑμέτερος—**Γόρδων**».—Ἐγκατέλειψα ἀμέσως τοὺς φίλους μου, ἵνα ἀκολουθήσω τὸν διαγγελέα, ὅστις μὲ ὠδήγησε πρὸ τῆς θύρας τοῦ Γόρδωνος. Εἰς τὸ βάθος τοῦ δωματίου διέκριναι ἄνδρα μέσου ἀναστήματος, ὅστις προσήλθεν εἰς ἀπάντησίν μου καὶ τείνων μοὶ τὴν χεῖρα μοὶ λέγει. «—Πῶς ἔχετε, φίλε μου; καθήσατε νὰ πάρωμεν ἓνα ποτήρι καριὰκ· αὐτὸ θὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ συζητήσωμεν μετὰ πλειοτέρας ζέσεως τὰ ἀφορῶντα τὴν μέσσην Ἀφρικὴν ζητήματα. Ὁ Χεδίβης μοὶ ὠμίλησε χθὲς περὶ ὑμῶν. Γνωρίζω ὅτι ὀμιλεῖτε τὴν ἀραβικὴν καὶ τὴν γαλλικὴν· σᾶς ἐκλέγω ἀρχηγὸν τοῦ ἐπιτελείου θὰ διοικήσετε τὸν στρατὸν τοῦ Σουδάν. Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἀσχολοῦμαι εἰς τὰ ἀφορῶντα τὸν στρατὸν· αὐτὰ θὰ εἶνε ἰδικὴ σας ἐργασία. Θὰ σᾶς ἀπονεμηθῇ ὁ τίτλος τοῦ Πασσᾶ. Ὁ Χεδίβης μὲ διώρισε διοικητὴν τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Ἰσημερινοῦ δι' ὅλην τριετίαν. Θέλετε νὰ μὲ ἀκολουθήσετε;»

Ὁ Γόρδων καὶ ἐγὼ συνεζητήσαμεν ἐπὶ μακρὸν ἐπὶ τῶν τῆς Ἀφρικῆς ὑφ' ὄλας αὐτῶν τὰς ἐπιπτώσεις μέχρι ὅτου αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου μὲ εἰδοποίησαν ὅτι καιρὸς ἦτο νὰ ἀναχωρήσω καὶ νὰ σπεύσω νὰ χρησιμοποίησω ὅσῳ ἐνεστὶν κάλλιον τὰς εἴκοσι τέσσαρας ὥρας ἃς πρὸ ἐμοῦ εἶχον ἵνα παρασκευασθῶ δι' ἀπουσίαν, ἣτις ἐμελλε νὰ διαρκῆσθαι τρία ὅλα ἔτη. Τὴν ἐπομένην πρωίαν εἰδικὴ ἀμαξοστοιχία ὠδήγει εἰς Σουεὶζ τὸν στρατηγὸν Γόρδωνα, τὸν ὑπολοχαγὸν Χασσάν καὶ ἐμέ. Χωρὶς νὰ λάβῃ τὸν καιρὸν νὰ προτομασθῇ, ἄνευ ἀποσκευῶν, ἄνευ προμηθειῶν, ὁ